

OSMAN SEBRÎ

BAHOZ

û

Çend nivîsarên din

1956

OSMAN SEBRÎ

BAHOZ

û

Çend nivîsarên din

1956

B A H O Z⁽¹⁾

Wa ha!

Va ye hat ba!

Cihan tev bû serma.

Hu... v...

Hu... v...

Geh bayê reş,

Geh bayê kurr,

Çiya.

Neval,

Zimag

Bi hev re yekdeng

dikin gurregurr.

Du bayên tûj

Du bayên sar

Radihêjînin

(1) Bahoz: bayê pirr xurt

Giya û dar.
Hu... v...
Hu... v...
Yek ewran dicivîn,
Ê din ji hev dirrevîn,
Dikin şerr,
Bi awirr.(1)
Yek hûye Hurmiz(2)
Rûgeş û li ken.
Ê din bêmîrês
Weki Ehremen.(3)
Li rûyê erdê,
Di nava ezmên
Ewrên reş,
Ewrên gewr,
Rast û çep
Diçin tèn.

(1) Awirr: nêhrrîna bi xeyd û heybet

(2) Hurmiz: Xudayê xêrê li nîk Zerdeştîyan

(3) Ehremen: Şeytan li nîk zerdeştîyan

Herdu bayên ha,
Bi xurtî û şîn
Heydî kol dikin
Wek du dêwên din.
Herdu ba,
Bi vî halê ha,
Dikin şerr,
Dikin ceng.
Dinya ser û bin,
Hawir bûye deng.
Guvvîn ...!
Gujjîn ...!
Gurmîn ...!
Diheje cihan,
Diheje zemin.

* * *

Bayé kurr,
Ji bakurr,
Bi leşkerekî xurt,

Leşkerekî gurr,
Bi pêllan,
Bi killan,
Dajo ser neyar,
Wekî gurê har
Da ku bi derxe
Di nav cih û war.
Dikin şerr,
Dikin ceng.
Gujjin . . . !
Guvvîn . . . !
Gurmîn . . . !
Ji her alî deng.
Ji her alî şîn;
Holê bi xurtî,
Bi zirt û halan
Ew rûyê erdê
Her dikin talan.
Şopa wan xopan,
Şopa wan bi xwîn.

Şûna tajangan
Tev dibe birîn.

* * *

Tertilî Hurmiz
Ji ber Ehremen;
Derket ji qadê
Hê ji rû li ken.
Sist bû bayê reş
Derket ji meydan.
Bayê kurr bi zor
Himbêz kir cihan,
Bakurr
Wergerrî
Holê bû Bahoz.
Cihan
Seraser
Bû dûman û toz.
Dinya ma li ber
Dêwê har û reş.

kambaxker e ew
Mêrkuj û keleş;
Ji bo demekê
Cihan ma bi wî.
Dibûne Xwedê.
Di nava wî cî.
Xudakî bêvac.(1)
Xudakî cebbar,
karê wî kambax,
Gelek zînatkar.(2)
Heyhat!
Heyhat!
Vî bayê bêbav,
Cerg û hinav pat,
Bahoz,
Bê doz,
Wekî Ruhistîn
Bi ser me de hat.

(1) bêvac: bê mentîq ehmeq

(2) zînatkar: zalim, zorker

Bahoz !
Bahoz !
Rûyê erdê lev,
Bû dûman û toz.
Sitûn ,bi sitûn
Gihan ber ezman
Ricifin û lerzîn.
Gihaşte cihan
Boblat,(1)
Boblat . . .
Ev çi bela bû
Bi ser me de hat?
Çiya û zimag,(2)
Rêl û gov û şag,
Avahî, xirbe,
Bajarr, qesebe,
Dar û ber, giya,

(1) Boblat: bela pîrr mezin

(2) Zimag: di palêu çiyên de cih
sersî, ku royê hindik dibîne

Zinar û qefa,
Tev bi hikmê ba
Dilerzin,
Dihezin,
Diricfin,
ji tirsâ,
Ji ber ba.

* * *

Çi erd û çiya,
Çi av û derya,
Ji ber hingên(1) bê
Dikevin tayê.
Daran hil dike,
Qefan gêrr dike;
Xanî têne xar,
Dibin tar û mar.
Li rûyê erdê

(1) Hing: şelpe, kir an lédana xurt

Meriv tinawir⁽¹⁾
Geştî di derya,
Li jor balafirr.
Rê li ber tevan
Winda bûye her
Hin dibin tinne,
Hinek jê sêser.
Hewar!
Eman!
Ji her alî tê.
Deng ji xweyî can
Bi şîn û girîn
Feryad û fişan
Nizan biçin kû
Dehbe û insan?

* * *

Bahoz !
Bahoz !

(1) Tinawir: herçî tiştê xweyî can

Cihan reş, tarî
Tev dûman û toz
Rêzana dinê
Li hev xist yekcar
Derya li hev ket.
Çiya hatin xar.
Ev dema hindik
Gelekî dirêj
Hemî şewişin
Bûne mest û gêj.
Deverrû ketin,
Nema kes rabû,
Ezman wergerrî
Bi ser me va bû,
Cihan ser û bin
Li jêr û li jor,
Tev de bûn xopan
Welat û sinorr.
Hemî sernexûn.
Çi xurt û çi jar,

Li rastekê man
Dewlemend, zîvar.
Ji min ku ne ma
Kesek di cihan,
Ser rûyê zemîn
Tev bû goristan,

* * *

Hinga,
Hê tê ba;
Bakî bê eman
Her dike wêran.
Ji niş bi derket
Peyakî reşkal,
li serî koloz,
Bi şapik û şal.
Hilmiştî, sivik
Û çalak û şeng,
Him bi zend û bend
Xweşmêr û çeleng

Rûgeş û xwîngerm
Gelek sergiran,
Sergevaz(1) û xurt,
Fêris û hozan,(2)
Bi semt û suhun,
Xurtî û tewat,(3)
Berê xwe dida
Navçaya welat.
Wek Ristem,
Wek Gudberz,
Bê telaş û bez,
Bi vîn,
Bi şîn.
Di nav kûntarrên
Zaxros dimeşîn.
Berê wî li jor.
Bawermend û xurt,

(1) Sergevaz: mezinê bi nav û nas

(2) Hozan: kesê pîrr jîr û zana zanînek bilind

(3) Tewat: temkîn, sergiranî

Alek kesk û sor
Bi destê xwe girt.
Ne toz û dûman,
Ne ba û bandef
Nikarin badin
Berî .ji hedef.
Bê tirs û perwa,
Bi dilekî geş
Berê xwe dabû
Bahozê keleş.
Welê çû gazê,
Bê ketin û west
Ala kesk û sor
Li darekî best
Berê,
Bi awirr
Berî da cihan.
Dema
Ku wî dît
Hemî perişan..

Dilê xwe êşand
Wî li ser beşer
Digot: ji bo çi
Bûn hevalê şerr?
Dema ku şerr tê
Tev de dirrevin
Holê deverrû
Nexûn dikevin.
Mixabin!
Çi kirêt!
Serî datînin
Bê şerm û fihêt...

* * *

Ew bayê mêrkuj,
Bahozê wxînxwar
Ku cihan hemî
Dikir tar û mar,
Li pêş suhna(1) wî

(1) Suhna: heybet

Reşkalê rûgeş
Paşpê dirrevîn
Ew dêwê keleş.
Mandî xuya bû
Gelek, Ehremen.
Hurmiz ajot ser
Hê jî rû li ken
Piştî ku revand
Wî singa bakoş
Cihan vala bû
Ji dûman û toz
Darê xwe hilda
Bi ala rengîn
Sinorrê welêt
Ji nû ve danîn.

* * *

Piştî ku revî
Ew dêwê keleş

Zivirrî meydan
Disa bayê reş.
Lê vêcar bi ten
xebata xwe kir.
Hilma di derya
Û erdê rakir
Li rûyê ezmên
Wî ewr civandin.
Çi reş û çi gewr
Li hev gerrandin,
Berê
Pirr sivik
Dibarî xunav
Paşê
Giran kir
Daxist tav bi tav.
Çendakî welê
Rûyê erdê şuşt
Qirrêj û gemar
Nehişt tev de mişt.

Ewrên di ezmên
Ava xwe rijand
Rûyê cihanê
Yekerrû divejand.
Kulilk û giya,
Rêl û dar û ber
Tev serî hildan
Şin bûn seraser.

* * *

Hînga
Di Cihan
Neman pîs.
Tev delal û rind.
Wêran,
Xopan
Ava bûn
Çi bajarr û gund,
Qeliya tovê
Şerxwazên teres.

Neman ew dûpişk,
Mirin ew nakes.
Pişti mirar bû
Ehremenê mar.
Şewitî di nav
Potên kolîdar.
Rabûn,
Dilgeş,
Yekdest
Karker û cotkar,
Kolan
Gorrek
Pirr kûr
Ji bo kolîdar.
Jê re
Danîn
Kêlek(1)
Mezin û giran

(1) Kêl: kevirê ku di ber gorrê, aliyê serî de
dadîçikînin

Li ser
Nivisîn:
« LI VIR
RADIZÊ ŞEYTAN; »

* * *

Dinya bi xweşi
Ji nû ava bû.
Zivar, cewêlek(1)
Dilgeş û şa bû.
Rêzan, şewrewî(2)
Tev aşitixwaz
Di nav wan ne man
Birçî belengaz.
Cihan,
Ji nû ve
Holê bû bulîşt.

(1) Cewêlek: kesê bê erl û xebat ku ji bo
xelkê dixebite «pirolêtar»

(2) Şewrewî: îşîrakî

Delal û şêrîn
Vê car
Dikarin
Reş û gewr,
Sor û zer
Bi hev re bijin.
Bijîn
Bi xweşî,
Bi rûmet
Bi şadî û ken!
Hurmiz
Bû serdest
Her û her
Li ser Ehremen(1)

(1)Di efsaneyên ola Zerdeşt de dibêjin: Hurmiz û Ehremen ji roja dinê ava bûye bi hev re di şerr de ne, lê dawî Hurmiz dê zora Ehremen bibe û bikuje, jê bi şûnde nema di dinê de neqenc dimfnin û nema xerabî dibe.

BANG

*« Ji bo keç û lawên cihan
li mihricana pêncan »*

Ho keçên cihan! lawên sergiran!
Îro hûn civîn dikin mihrican.
Ez piroz dikim mihricana. we,
Dilê min geş kir vê civana we.
Ev civîn, peyivîn, dilan û govend,
Yekdestî, biratî, ev rêzik û bend.
Tev ji bo aşîti, heqşinasi ye,
Ev armanc me ji we berê nasi ye.
Pirr sipas ji we re hey lawên cihan,
Li pêş we dibin im dozek(1) pirr giran
Ew doz.

(1) Doz: dawa, daxwaz.

Doza serbesti û azadiya mirov.
Divê xelas be,
Ji zînata⁽¹⁾ kolîdarê dilreş û hov.
Ew kolîdarê ku,
Bî navê heqperesti, dadimendi⁽²⁾ û zanîn,
Şûrê zînatê,
Bê dilovanî li ser sitoyê me danîn.
Ji xweşi û serbesti,
Xêr û xêratên welat kirin bêpar!
Ew in zînatkar, ew in diz, ew in dijmin,
ew in nayar...
Wan ji nav me,
Hin dewlemendên guhbel û pîs û teres
Bijartin kirin pêşeng,
Ew jî wek wan kurreder, çillek û nakes.
Ev herdu seri,

(1) Zînat: zilim, neheqî.

(2) Dadimendî: edalet.

Bi navê dostî û alikarî û peyman,
Dixwin bê fihêt,
Malê me, erdê me, xebata me, tevî can...
Vê paşiyê Rohelat,
Hişyar bû ji wê xewa kambax û dirêj.
Ji bo azadiyê,
Kefteleftek(1) gelek mezin dike ji mêj. .
Ji her alî,
Welatparêzên bi rûmet serî hildan;
Her dikin bi mêranî,
Şerrê kolidarê bizdok û xulamokên wan.
Her rojê ew,
Bi sedan û hezaran ji xwe didin kuştin.
Axa welêt a hêja,
Bi xwîna xwe a pak didin şuştin.
Da ku hêja bin,

(1) Kefteleft : xebata ku ji bo tiştêkî tê Kirin,
nêdal.

Xweşî û serfiraziya(1) serbestî û azadî:
Ji îro bi şûnde,
Bijîn serbilind, bi dilgeşî û şadî.
Wan divên hêrgiz,(2)
Berdin kolîdarên zorker û talanker û diz
Neştiman (3) xelaskin,
Ji xulamokên wan, ên bêbav û xiniz,(4)
Wê dema ku,
Kolîdarê hiz ev yeka han bîr bir;
Ji bo mayîn,
Û firotina pirtalên xwe binêrrin çî kirî.
Ji lewre wan,
Bi navê « tîrsa serdestiya komonîst » ;
Welatê me yê aş,(5)

(1) Serfirazî : serbilindî

(2) Hêrgiz : herhal, îlla

(3) Neştiman : welat

(4) Xiniz : xaîn

(5) Aş : ji aşîfî, salim

Tiji hesin kir, heye ku we bi îst.
 Rohelata navîn,
 Heya ku digehê sinorrê bakurr;
 Tev dagirtin,
 Ji top û tifing û tang û balafirr.
 Ev çekên ha,
 Hemî ne ji bo şerrê leşkerê sor e.
 Em têgihêştî ne,
 Ev hîzebûnî li ser me nema dibore...
 Ma kînga ew diwêrin,
 Berê xwe bidin leşkerê sor ê pirr lek:(1)
 Wan bi çavên xwe dit,
 Şelpa karker û cotkar û cewêlek..
 Ez ne bawer im qet
 Ku îro li dinê hebin ew ker
 Qîma xwe binin,
 Bi hilgirtina taştiya(2) Mûsolîni û Hitler..

(1) Lek : deh hezar leşker, firçe

(2) Hilgirtina taştiya yekî: qîma xwe bi aqîbeta
 wî anîn e.

Ew çek û posat(1)
 Tenê ji bo dili û bindestiya me ne.
 Va ye em dibinin,
 Di destê me de delil û burhan hene,
 Ew tomiganên ku,
 Nûrî Seîd ji Ayzenhawr siland
 Berê wan çekan,
 Li sînga welatparêzên Kurd û Ereb gerrand.
 Ew welatparêzên ku,
 Girtî, bindest, bêçek û destvala,
 Li Sileymanî û Bexda
 Baqûba, Neqret-Selman kuştin di çala.
 Me ên mayî,
 Bi top û tîfing û lajangan ditirsîn in
 Binêrr çî ehmeqin
 Dixwazin şêran bi fitikê birrevîn in!...

(1) Posat : kurd dibêjin çek û posat, yanê silah
 û zexîra wan.

Azadî,
Zor xweş û şêrîn e gelek biha ye;
Me ji roja,
Heftê çirriyê(1) canê xwe tê da ye.
Ji hîngê ve,
Bi hezaran me şêr û leheng(2)
kirin qurban;
Da ku bikarin,
Bi camêrî deynin himê kurdistan.
Kurdistan .
Dê çêbe çiqas ku kolîdar nevê:
Gelê kurd,
Azadîpereste wî her azadî divê
Nehîştin,

(1) Heftê çirriyê : heftê oktobirê, roja serdestiya
Kamonîstan

(2) Le'heng : Mêrxas, betel, ji bêjeya lehî hatiye.
yanê wek lehfyê.

Û nahêlin ku ez bêm Werşew,⁽¹⁾
Têr bikim çavên xwe,
Ji dîdara we keç û xortên bedew.
Wa ye destê min.
ji dûr ve bigirin, biguvêşin bi şadî;
Sonda me digel hev,
ji bo cihan xebat, her aşiti û azadî

(1) Werşew: Farsofiya, paytexta polonya

JAN⁽¹⁾

Hela jan!
jana kirêt,
jana zirav!..
Perritand
Te ji min her,
Cerg û hinav.
Tu Ketî
Nava serê
Milletê min,
Nexweş bûn
Girs û biçûk
'Tev mêr û jin.

(1) JAN : êşa giran, me li vir nezanî bi jan nav kiriye.

Te berdān
Şaxên di xwe
Heya bi dil,
Te gerrand
Canê di wan
Tev rîş û kul..
Tu jana giran î,
Navê te nezani,
Bê şik tu neyar î
Bi hogir û yar î
Yarên te neyar in
Bo min wekî mar in
Jehra wan a cankuj
Lêvên wan ê xwînmij
Millet kirin sermest
Nezan dîl û bindest
Qelsok û reben jar
Bindestê kolîdar
Ev bûne hezar sal
Bê rûmet û bê al

Bê gazin
Bê deng
Bê gili
Bê ceng
Millet xwe sipart
Dost û yarên te
Nivist kete xew
Di nav warên te
Xeweke Kambax
Xeweke dijwar
Bê hêvî ji jîn
Bin destê neyar
Li ser wî kom bûn
Qirrakên leşxwer
Cendek rakêşan
Wekî seg û gur
Melan bi niviştan
Şêxan ji bi xiştan
Aħayên diz
Begên xiniz

Bûn bav û diyên te
Him dest û piyên le
Bin darê kolidar
Em hêlane zîvar
Ji mal,
Ji ean,
Ji vîn,
Û raman,
Zorkerên xwinmij
Sofiyên porrgij
Ji bo te piştîmêr
Da ku bibin têr
Riça te ay dan
Di canê millet
Tu bû ji bo wan
Heyîn û dewlet
Holê li me dan
Ew tira cankuj
Wan gurên bêbav
Zûriyên xwinmij

Ew gur
Veşirin
Di kaviî berx
Li me
Badan
Wan felek û çerx
Holê
Em bûn
Dil û belengaz!
Ji bo
Rovî
Her tewz û tinaz..

* * *

Hela jan!
Jana teres
Jana qirrêj
Dinasim
Dijminê min
Tu yî ji mêt
Piştî me nasi

Em bûne hişyar
Karker û colkar
Belengaz, zîvar
Gundi, bajarî
Zana, cewêlek
Ji bo şerrê te
Hemî bûne yek
Îro
Millet
Çiçkî pizivî(1)
Zana
Mêrxas
Cih, cih dilivî
Rêzan
Kornel
Civin û Civan
Yekiti
Tevgerr

(1) Pizivîn : livina hindik.

Bû armanca wan

Dawî

Nasîn

Ku tu yî dijmin

Berî

Dan te

Ji rêyeke kin

Ew dê

Jêkin

Dest û piyên te

Bikujin

Bigurên

Bav û diyên te

Te cih

Nema

Di nava Kurdan

Bimir

Biqeş

Herre nik Şeytan...

Ji dest bextê reş û hevalên şaş

Çiqas bextê me reş û kirête di nava cihan!
Nemane bindest pepûk û reben ji xeynî
Kurdan!...

Ji bo azadî hemî şerr dikin çî reş û çî zer,
Heya bi Mawmaw ji bindestiyê derdikevin
der.

Gelek mixabin nizam ji bo çî em xwe datînin?
Vê kêmiya han ji destê neyar giran nabînin!
Her car bi rengê em tîn xapandin dûvik û
terrî.

Bê nav û rûmet di nava lîngan xwelî û herri.
Gelek dikêşin bi dilfirehî zînata neyar!

Ji lewre em bûn kole û kolî ji bo kolîdar..
Lê ji bona hev gelek jêhatî wek baz û piling,
Bo hilweşandin hemî şareza wek tevr û
kuling.

Bûn du hezar sal di nava dinê bê nav û kiyân
Bi hezringêşî dinalin di bin giranbarê hant!,
Çiqas dixwazin vî barê teres li ser xwe rakin,
Herçiyên pêşeng xwe didin ali bi ya me nakin.
Dindar dibêjin: hûn Xwedê-ne nas derketin
ji din!.

Bêdîn dibêjin:we rê şemirand hûn bûne xain!
Bi şan û rûmet azadi xwestin bêdîniya me,
Hezkirna welêt sitem nekêşan xainiya me...
Me nedizanî ku em kurd bi xwe berpîrsiyarin,
Gunehê me ye ji bo doza xwe bi xwe neyarin.
Vê bindestiya duhezar sali, gelek serencam,
Sinçî(1) ji me bir, bê rûmet hêlan bûne
canxulam.

Herwekî Xwedê em dane ji bo koletiyê bes,
Bê serhilanin bijin bi pîsi jîyînek teres!..
Sed hezar tîfi li navçava wê heke wa be jîn,
Çêtîre mirin, an tiştek kirin, ne holê mayîn..

* * *

(1) Sinçî : exlaq

Ji du hezar sal heya deh salan ew dema ku çû
Me dev jê berda divê ji bîrkin nema bidin dû
Berpirsiyarên wan demên çûyî çûne û diçin
Em gazina xwe ji kurdên îro ên bîrbir dikin
Navê wan bîrbir lê ew xweşbîr in bo welatê
xwe

Bo dilxwazekê ji bîra dikin teht û latên xwe
Bi dilpaqijî ji bav û kalan hîn wêdatir in
Ne ji bona xwe: lê ji bo xelkê karin binirin
Bav û kalên me digotin şukur em bûn bisil-
man,

Ma ji bona çî em ferqê têxin nav Kurd û
Tirkan!..

Lê Tirk û Ecem li me ne nêrrîn bi çavên biran
Li me siwar bûn,, xwina me mêtin wek seg
û guran

Qels û pisên me hildibijartin dikirin pêşeng
Xurtên me kuştin welat ji me çû bê qirrên
û deng

Piştî ku em Kurd di bev de ketin bûn hezar
kerî

Zana û zîrek bûn destê neyar em man bê serî
Hir paşê rabûn çend kesên hêja serî hilanîn
Bi şerr û şûreş doza me kurdan didane
zanîn

Lê millet ji bo vê şûreşa han ne pêkhatî bû
Ji lewre dijmin zora me dibir î jêhatî bû
Pişti ku darê Ecem û Tirkan serê me şikand
Çend camêrên Kurd tovê şûreşê ji mû ve
reşand

Çiqas ku ev tov tev hişîn ne bû; lê hinekî jê
Cihê xwe digirt riça xwe ji nû berdida erdê
Ji her alîkî xortê nû rabûn bi doza welêt
Dest didane hev bi dilekî germ tev agir
û pêt

Di wê hingê de du ramanên xurt himbêz
kir cîhan

Li jor şêwrewî, ji aliyê din xwedîsermiyan
Yekê ji bo xwe aşîti dikir armanc û pergal(1)

(1) Pergal : hîm, kok, riç

Ya din şer dixwest di vê rîya han didan
gelek mal

Kurdên ku herdem azadîperest bûn aşîxwaz
Da serxwe bibin di nav kurdistan geş û
serfiraz

Bi dilekî xurt hengame kirin wan bi mêrani
Ji bo kolîdar, hevalbendê şerr serî danani
Sergermên di wan bûne şewrewî yanê
komonist

Lê zor mixabin hevalên ne Kurd bi eqlê
wan list

Digotîne wan : ji bona îro bi navê kurdan,
Divê hûn nekin di vî welati tu peyv û dozan,
Kurditiya we, alkari ye ji bo kolîdar,
Ger hûn vê bikin dibin xulamok di destê
neyar...

Bi vê gotinê hatine xapîn ew kurdên bîrbir
Doza kurdîti di dilê wan de bi carekê mir
Bi vê ramanê dema ku çûbûn Mehrecana geş

Ne bûne xwedî ji kurdîtiyê vegerrîn rûreş
Kesi ji wana nediwêri ku bêje : Kurdistan,
Welatê min e, ez hatim vira bi navê Kurdan!
Hinekan ji wan kumê xwe veşart bê şerm
û fihêt,

Da ku ne bêjin xwe Kurd dizane, ev e ya
kirêt!...

Ev pîsiya han tev hemî ji bo ku careke din
Ji bo Mehrecan û civangerran ew bêne
şandin!...

Ho hevalên çak bi vê yeka han qîma xwe
anîn

Ji bo van tiştan doza xwe berdan serê xwe
danîn.

Bi we nakevê hûn Paleyên Kurd bi nav û
rûmet

Doza xwe berdan ji bo me kurdan dibe
xiyanet!...

Lê ez dizanim hûn hatin xapin kurrên
welat in

Xelet û şaşî we jê dûrnaxin mîrê xebat in
Bibin komonist, komonîstên Kurd, kurdên
komonist

Di vê riya han dengê me kurdan cihanê bihist
Ev bûne deh sal li Mosko diji Mistefa Barzan
Bi şev û bi roj xebatê dikê ji bo me kurdan
Me nedît kesî li destê wî da gotê raweste,
Ji bo gelê Kurd xebatê meke li vir daweste..
Wa ye li Îran welatîyên Kurd bi dilekî xurt
Xebatê dikin, partiya Tode bi deslê wan girt
Ew xebata ku li Îran dibî, bo çi ne li vir?!...
Navê Kurd gotin kirine guneh wan divê
bimir!...

Lê em naxwazin xwe ji bîrakin divê em
hebin,

Herçî naxwazin bila biqêşin ewna tinne bin
Ev bûne sî sal bi şev û bi roj me qîrr û gazî,
Destê me vala, zikê me birçî, piştta me tazi

Bi vî halê han me hişyar kirin çend heval
û yar

Da ku hev bigrin têkevin qadê pêşberî neyar
Çawan dixwazin berê wan badin ji neyarên
wan?

Ji kê re dêhlin hilgirtina vî giranbarê han?!.
Kes nîne iro ku barê kesi hilgire ser xwe,
Divê xortên Kurd vî berê hana bidine ber xwe
Hûn dixwazin ku barê xwe bavên derên ji
meydan,
Wekî nemerdan doza gelê Kurd bispêrin
cihan!

Çihan çi karî ji bo me bikî ku em ne mêr bin
Ji xwe bêhêvî, ji millet bi şik, holê bêkêr bin.
Bav û kalên me xwe siparî xelkê, gaca xwe
berdan

Rûmet û namûs, azadî, felat tev de bi der dan
Dixwazin îro ji nû vegerrin listika berê

جەکا ناوێ ئێوانێ ئێوانێ ئێوانێ ئێوانێ
 Divê em bigrin heqê gelê kurd bi zor bi
 xweşi
 Heke wa nebî, çawan dikarin bêjin em
 mêrin?
 Daketiyên Med, çelîyên Ristem Guhderzê
 şêrin..
 Ev rîya hana xêrnexwazên Kurd avêlin
 ber we
 Bi vê yeka han rîya rûmetê badan li ber we
 Armanca Kurd e divê her bike şerrê kolîdar
 Dûvikên di wî, bân pelçiqandin wekî serê mar
 Divê binanî kolîdar kî ye? durvê wî çî ye?
 Kolîdar kesê ku welat ji min bi zor biri ye.
 Nahêle tê de bijîm bi serxwe serbest û aza
 Dibe ji min ew havîla erdan bistan û reza
 Divê biminim bê nivîsandin, xwendin û
 ziman

Da ku vinda bîm ji rûyê cihan bê nav û
nîşan

Çi kesê ku vê yeka han dike kolîdarê min
Divê hergavê bêjim gelê kurd: ev neyarê min
Hûn ne birin qet ji bo kolîdar tuwar û
ciyan,

Ne ji rohelat, ne ji roava, nîvro û çiyar,
Zorkerê bêbav li ku bê ditin ew e kolîdar
Dilê wî qirrêj, çavên wî birçî dijmin û neyar.
Ez hêvîkarim ku hûn navê Kurd ji bîra
ne kin,

Bi kirên holê dilê neyaran li me şa ne kin.
Kurd rê wînda ye nema dizane ji kû biçe ban
Hûn bibin rêber jê re salîxdin rîya
Kurdistan

Kurdistan tucar nayê sitandin bê west û
xebat

Kesê ne êşî ma qet dibîni azadi, felat?
Armanca kurd e ji bo azadî di qadê mayîn
Kî vê nexwaze ji bo gelê Kurd ew dibe xain.

Feleka Bêbext

Feleka bêbext şikand darê min
Nema kes rûnişt li ber arê min
Ji du hezar sal heya bi îro
Azadî nema di aav warê min
Zorekerê bêbav bi fend û xapan
Di berhev xistin dost û yarê min
Qenc û çakên min tev dane kuştin
Qelandin riça karguzarê min
Serek û rêber di welêt ne man
Li erdê hiştin Koç û barê min
Ji hev Perçe bû Kurdistanê gewr
Ket nava destê çar neyarê min
Kirine guneh bi kurdî peyvîn
Wan divê rakin ziman, zarê min

Dewlemendê min hate şêlandin
Ji welêt derket tev zivarê min
Ew kesên ku xwe mezin dinasîn
Roja teng ne bûn bendewarê min
Çend heb ji wana mabûn di meydana
Îro tev revin ji ber barê min
Hinek ji wana bê şerm û fihêt
Bi destê neyar bûn sîmsarê min!..
Dixwazin îro bi hîzebûnî
Bi derxin Kurdan ji ber karê min

Qirrak Tot û Kund ketin warê min
Koleyên kolî kolîdarê min!..

Ji xeynî Felek min hene neyar
Li dora welêt bûne çarnîkar
Çav dane dîlî, bindestîya min
Bi zorê hiştim bê ziman û zar
Berê rabûn me Tirkên Tûranî
Ecemên guhpêl ... bêwar
Herçî li Îraq û Îran bûyî

Dihêlim ji bo Goran û Hejar
Dê tenê bêjim kurt û serpilki
Ku çawan Tirkan xwîna me xewar
Ji Tirkan sê kes xudan guneh bûn
KemaI Ata-turk, Îsmet û Bayar
Di nav sî salî ji gernasên Kurd
Sê hezar mêrxas şandine ber dar
Ji Dêrsim, Sasûn, Geliyê Zilan
Piran û Lîcee, Reşkot, Pencînar
Maden û Hênê, Kotol û Hîzan
Mirdês û Botan, Varto û Xîzîzar
Ji Mûş û Bidlîs, Xarpêt, Hezarrom
Ji Sêrt û Wanê, Amed û Hekar
Du sed hezar kes ji me dan kuştin
Hinek serjê bûn wek pez û dewar
Ji vê jîmarê mezin, biçûk, jin
Bi agir şotin bîst û du hezar
Şêst û çar hezar hinartin surgûn
Hinek jê mêrxas, hinek jê maldar

Ev hemî ji bo çavtirsandinê
Heya heqê xwe nexwazin yekçar
Lê van Kirana em netirsandin
Kesîn bi rûmet natirsin tucar

Qirrak Tot û Kund ketin warê min
Turkên wehş û hov kolidarê min

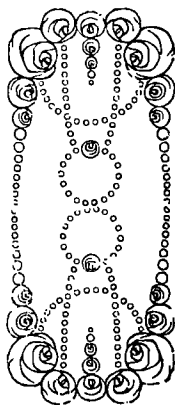
Pirr kûre riça şûreşa(1) kurdan
Holê serpilki nayê salixdan
Tenê dixwazim rûpelên pêşîn
Kurtebirr bêjim di nav van xêzan:
Berî herkesî ala xwe hilda
Tev leşkerê xwe Ceneral Îhsan
Lê dema felek berî jê guhart
Dakete Îraq vala hişt meydan.
Piştî wî rabû Şêx Seîdê kal
Tev eşîrên Kurd daket ji Pîran

(1) Şûreş : ji bo daxwazekê rabûn, şerr kirin
sewre.

Begên malkambax, aaxayên bêbext
 Bûn destê neyar li ser pišta wan
 Piştî çar mehan bi şerrên xûnrîz
 Ket nava lepê leşkerê Tirkan
 Ew şêrê leheng bi dijlekî xurt
 Darve bû digel çil û heşt mêran
 Lê agirê ku Şêx Seîd dada
 Cih cih vêdiket li deşt û çîyan
 Cihek ji Sasûn, cihek ji Agrî.
 Hêlek ji Serhed heya Erzincan.
 Dawiya gişkên rabû ji Dêrsim
 Şêx Seyid Riza sala sî û heştan
 Ji ber ku ne bûn jê re alîkar
 Pê ne bû hilde giranbarê han
 Piştî gelek şerr, kuştin û mirin
 Ala şerr daxist xwe sipart Tirkan
 Tevî xelkê xwe bû dîl û bindest
 Xurtemêr kuştin, qelsê wan berdan
 Çirroka şûreş gelekî dirêj

Têr nakin jê re ev rûpelên han
Ji me tê xwestin divê bibîrin
Herdem vê yekê bidin ber çavan

Qirrak Tot û Kund ketin warê min
Çêjikên Cengiz Kolîdarê min

WEFDA KURDÎ

Dibêjin wefdeke Kurdî!
Li ser zînat û sitemkariya Ecem
Nivîsareke dûr û dirêj,
Li Parîsê daye sekretêrê Heyeta Umem!..
Tê de bi ser û ber kiriye
Çêla biserhatiya Kurdên Ciwanrû,
Ku hinde jê hatine kuştin..
Jin û zav û zêç ji ber lingan çû...
Ma kinga heq tete dayin.. ho?!..
Heke xwedî heq ne dest bi dar be;
Ola wî kirin û mirin,
Dilpola û gurçikzinar be.
Di navbera daxwaz û daxwaz de,

Ferq heye ji erdê heya bi ezman
 Reben û parsek tèn qewitandin
 Her dem hatiye nasîn heqê xurtan.
 Qelsî, riya mirin û winda bûne,
 Mirinek kirêt, windabûnek bê doz..
 Çi gelê xwestiye aza bijî,
 Xwe daye nasîn bi zaravayê Bahoz...
 Heke we divê heqê xwe bigrin,
 Zûka destê millet bighînin dar.
 An na, dengê me nayête bihîstin,
 Dê biminin şerpeze, bindest û bêwar...
 Agirê serxwebûna milletan,
 Divê xebateke xurt û gelêr û yekrû.
 Tenê bi pifkirinê vênakeve,
 Jê re dixwaze gelek êzing û ardû..
 Ardûyê vî agirê han,
 Divê em bin, ho.. knrdên camêr û bi
rûmet!
 Mirin û heps û birçî bûn..

Divê ji me re bibin wek cejn û dawet.
Gava me xwe ji vê da' paš,
Dê çawa dengê me bigehê cihan?
Bê şerr û gelş û qirrên û lèdan,
Lingê me naçe nav axa Kurdistan
Cihê ku îro em kurd
Ji bo Ciwanrû bibin piştmer û gazi,
Bi ser Ecemen guhpêl de bigrin
Bi top û tîfing û şûrê tazi.
Ne herwekî qels û rebenan,
Tenê çav bibin peyv û gili û gazin..
Mehder û alîkarî û piştmeriyê,
Biçin ji zorker û rêbirran bixwazin!..
Ma kî ye ew civata milletan?
Ew in şandiyên çend dewletên kolîdar,
Wan li dora xwe civandine
Peyayên milletên qels û reben û jar.
Herwekî ew dixwazin
Ji xwe re hin qanûn û rêzan danîne,

Naxwazin rastiyê binasin
Ola wan, zor û zînat û pêkarin e
Rê û doliwa cihanê,
Goreyî kar û daxwaza xwe digerrin in!
Çi rast be, çi derew be,
Milletên biçûk li pê xwe radikşin in...
Bi navê heq û dadimendi,
Tovê şerr û zînat û gellaciyê çandin..
Kesê ku qîma xwe pê nani
Bi ser de gulle û bombe barandin!..
Heke ev ne welê ye,
Çawan Firansiz bi tang û top û tîfingan;
Welatparêzên Cezairî
Dikujin û dipelçeqin di bin lingan!..
Ma ji bo çi ew koma rêbirran,
Dest nade ber darê sitema zorker?
Heke wê qanûn û rêzan hene,
Çima danade dergehê kuştin û şerr?!..
Ma ne ew Koma qeşmer bû ku,

Leşkerê xwe dişande şerrê Korya?
 Da ku bi zora dar û tîfing,
 Wan têxin bin destê maldarên Emerîka.
 Heke ranebûna Maw-Sî-Tong,
 Serdarê Çîna gelêr, ew pilingê zer;
 Dê Korya tev bibûna Koli,
 Tê de aza nediman tu cih û dever...
 Ji hêla din Hind-Çînî,
 Dema xwest bibe serxwe û aza;
 Bê ku bazgûrî kesî be
 Ajote ser kolîdar weki Baza.
 Qet nedihate bîra wan
 Ku tu rojan bi lavayî û bergerr û gazin,
 Ji wê koma rêbirr û nemerdan
 Serxwebûn û azadiya xwe bixwazin.
 Bi şerrê Diyan-Biyan-Fû,
 Û berî wî bi gelek şerrên xwînriz û giran..
 Şikandin serê kolîdarê pis,
 Bê nav û rûmet kirin di nav cihan.

Ji hemî milletên bîndest re
Rave kirin riya serbesî û azadî,
Ku bê kuştin û mirin
Kes nagehê warê rûmet û şadî.
Berî vê pi çar sed salî
Zanayê me Kurdan Ehmedê Xanî,
Riya fêlat û azadiyê
Ji gernasên îro pîrr çêtir dizanî
Dibêje: nedin bîra xwe ku,
Bê ceng û tîkoşîn û sergermî..
Ma welat tên sitandin,
Bi bergerr û lavayî û zərnermî?!..
Şerme ku em xwe deynîn,
Bazgûrî zorkeran bin û bibazin.
Divê me dar bi dest be
Her bi serê ço heqê xwe bixwazin.
Heke em dirêjî mirinê nekin
Wek lokê har û hêc û girgîn,
Çawan dê bikeve destê me?

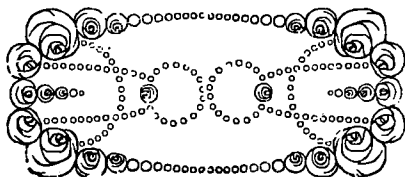
Welat û rûmet, serbilindî û jin..

Ho... xortê kurd ê hêja!
Hêviya gel û welat û welatîyên min..
Rabe bi merdî serî hilde,
Şerm û fihête ji bo te îdî nivistin.
Kurdistan, wa ye gazî te dike,
Birû wek şêran biçê hewar û gazî..
Bavê te, dema mirinê
Ji te re hîştî bû şûreki tûj û tazî..
Lê tenê ji ber qelsiya te
Wî şûrî giritiye qirrêj û pasik û jeng!
Di nava gelên cihanê de
Tu tenê ma ye bê nav û nîşan û deng..
Wekî mêran dest bibe xwe
Wî şûrî hilde rast û çep dawêşîne,
Bend û Kemendên di dest û lingên
kurd

Pê bibirre û bi carekê bişkênîne.
Guh mede gotinên qelsan
Dê wek tiryaq laşa te bitevizinin,
Hevaliya wan şermişari ye
Dê rehên mîraniyê di te de bimirînin...
Derdê te mîzin; lê ne bê derman e,
Birîna te bêteşe, gelekî kûr...
Ji min bibhîse şîreta biran
Te nînin derman, bê tîfing û şûr.
Heke neyarê me yê zorker
Çiqasî xurt be, xudan keştî û leşker,
Bê şivişk dê zora wî biçê,
Heke di nav me hebin sergevaz û
rêber.
Ez bawer im ku hûn xortên kurd.
Li bende kêsa xwe mane rawestî...
Dê hemî serê xwe hildin
Qet bi we nakeve ev qelsî û bindestil.
Ez bi hevîya wê rabûnê,

Bûn si sal naxwazim darê xwe bavêm;
Heke bi rûmet û azadî ne bû,
Ez vê jîna derbeder û bîndest navêm.

HO XORT

Ho xort !
Xortê Kurd,
Pêşengê xebat,
Hêviya welat,
Kurrê bav û dê
Ji bo azadî,
Ji bo serbestî,
Bi şev û bi roj,
Me divê xebat,
Heval û hevrê
Azadî, bi dûrketine..
Berî her tiştî,
ji her ramanek,
Ku me bi dûrxe,
ji armanca me.

Ileya em navên,
Ramanên cankuj
Di nav serên xwe,
Çawan sar dibe,
Ev tivanca me.
Hin ji me,
Bawer in ku,
Azadiya welêt,
ji neyaran,
ji zorkeran,
Ew e serxwebûn.
A rast,
Çi ramânek kevn
Çi ramanek nû,
Ku me girêde,
Me dike kolî,
Ew e winda bûn.
Divê em,
Berî her tiştî,
Bi nêhrîna xwe,

Bi ranana xwe,
Aza bin serbest.
Çiqas em,
Bêne girêdan,
Bi ramanên xelkê,
Li ser riya wan,
Dê bibin bindest.
Bo çi tu?
Xwe qels dibînî,
Kêmtirî xelkê,
Dûvik û terrî,
Şermende,
Reben û bêkêr.
Çi roja,
Ku bûye şerr,
Ku bûye ceng,
Tu dibû serdar,
Tu bû nijdevan,
Her tu bû piştmer.
Ji bo çi?
Tu bikî,
Xelk bixwe,
Her ji keda xwe,
Bimînî bê par!..

Ji dilpakî,
Bi dilqenci,
Bêyî xapandin,
Bimînî li paş,
Xulamê neyar.
Bese, Ho!
Çavê xwe veke,
Da ku carek din,
Wekî her carê,—
Neyî xapandin.
Baş binas,
Riya xwe,
Armanca millet,
Da giyanê kurd
Bête vejandin.
Azadî,
Ji bo te
Ku bi tukeşt,
Bi tû ramanan,
Neyî girêdan.

Yekarmanc,
Yek rêzan,
Yek raman,
Xebatê bikî,
Ji bo Kurdistan.
Ji bo îro,
Ev gotin besin,
Heke zanibî,
Ji min bibhîse,
Şireta biran.
An na,
Dê bê xapandin,
Ji dilpaqijî,
Bibî part ji bo,
Rovî û Guran.

Rupelê Xeletan

<u>Rûpel</u>	<u>Xez</u>	<u>Xelat</u>	<u>Rast</u>
3	9	Neval	Newal
4	6	Di kin	Dikin
39	7	Xaîm	Xaîn
40	9	binirin	bimirin
46	14	binanî	binasî
54	6	knrdên	kurdên
56	11	çav bibin	çav bidin

